

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 230/07-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. novembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť R. R., t. č. vo výkone trestu, zastúpeného advokátom Ľ. S., B., vo veci namietaného porušenia jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tdo 2/2006 z 28. marca 2007 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 To 268/05 z 26. januára 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. R. odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. októbra 2007 doručená sťažnosť R. R., t. č. vo výkone trestu (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Ľ. S., B., ktorou namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tdo 2/2006 z 28. marca 2007, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa, a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“)

sp. zn. 2 To 268/05 z 26. januára 2006, ktorým zamietol odvolanie sťažovateľa proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 36/05 z 13. októbra 2005.

Sťažovateľ bol odsúdený okresným súdom za pokračovací trestný čin podielníctva podľa § 251 ods. 1 písm. a) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a za trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 a 2 písm. e) Trestného zákona. Krajský súd zamietol jeho odvolanie ako nedôvodné podľa § 256 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov účinného do 31. decembra 2005. Sťažovateľ tvrdí, že okresný súd aj krajský súd prihliadali pri rozhodovaní o vine len na tie dôkazy, ktoré svedčili v jeho neprospech, a krajský súd neakceptoval jeho právo na vykonanie dôkazov. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorým sa domáhal svojho práva na predvolanie a vypočutie svedkov a vykonanie ďalších dôkazov v trestnom konaní. Najvyšší súd dovolanie odmietol s tým, že nemôže skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku. Sťažovateľ uvádza, že najvyšší súd bol povinný postupovať podľa dohovoru, ak bol toho názoru, že zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) nerieši právny problém uvedený v jeho dovolaní, pretože dohovor má v právnom poriadku Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi. Tým, že najvyšší súd neodstránil porušenie práva sťažovateľa na účinnú obhajobu, porušil jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru. Preto žiada, aby ústavný súd vo veci samej takto rozhodol:

„1) Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 28. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 2/2006, ktorým dovolanie sťažovateľa R. R. odmietol a Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením zo dňa 25. 1. 2006, sp. zn. 2 To 268/05, ktorým zamietol odvolanie sťažovateľa R. R. podané proti rozsudku Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 13. 10. 2005, sp. zn. 3 T 36/05 porušili právo sťažovateľa podľa § 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2) *Tieto rozhodnutia sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie s tým, aby sťažovateľa R. R. ihneď prepustil z výkonu trestu odňatia slobody.*

3) *Sťažovateľovi R. R. priznáva odškodnenie vo výške 5 mil. Sk, ktoré mu vyplatí Krajský súd v Banskej Bystrici do 1 mesiaca.*

4) *Sťažovateľovi R. R. priznáva trovy konania tak ako budú vyčíslené jeho právnym zástupcom.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prvej vety každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe.

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, účelom ktorého je náprava procesnoprávných a hmotnoprávných chýb právoplatných rozhodnutí alebo konaní, ktoré ich vydaniu predchádzali. V dovolacom konaní najvyšší súd neskúma úplnosť zisteného skutkového stavu, ale v rozsahu dovolacieho návrhu a uplatneného dovolacieho dôvodu skúma zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozhodnutia a správnosť postupu, ktoré rozhodnutiu predchádzalo. Najvyšší súd tak koná podľa § 384 Trestného poriadku na verejnom zasadnutí. Pred samotným preskúmaním veci najvyšší súd na neverejnom zasadnutí zisťuje, či sú splnené podmienky dovolacieho konania a dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Sťažovateľ napadol uznesenie krajského súdu dovolaním z dôvodu, že bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], a preto, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia [§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku]. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 2/2006 z 28. marca 2007 vyplýva, že sťažovateľ videl dovolacie dôvody v tom, že okresný súd aj krajský súd nebrali do úvahy a žiadnym spôsobom nevyhodnotili výpoveď obvineného M. T., krajský súd nebral do úvahy písomné vyhlásenia spoluobvinených, v ktorých zásadným spôsobom (v prospech sťažovateľa) zmenili svoje výpovede z prípravného konania, a nenariadil ich opätovné vypočutie, a tiež tým, že krajský súd nevykonával sťažovateľom navrhované dokazovanie týkajúce sa skutku právne

kvalifikovaného ako trestný čin vydierania, ktoré malo preukázať nesprávnosť svedeckých výpovedí manželov M.

Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa po predbežnom preskúmaní predložených spisov odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením bez preskúmania veci odmietne dovolanie, ak je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku. V odôvodnení uznesenia sp. zn. 3 Tdo 2/2006 z 28. marca 2007 k dovolacím námietkam sťažovateľa uviedol:

„Okresný i krajský súd v písomných vyhotoveniach svojich rozhodnutí sa zaoberali s výpoveďou obvineného M. T.

Krajský súd sa meritórne nezaoberal spomínanými písomnými vyhláseniami obvinených a na tam uvádzané okolnosti nenariadil ich vypočutie; považoval pritom evidentne skutkový stav za dostatočne zistený inými dôkazmi.

Uvedený záver je zodpovedajúce konštatovať aj pokiaľ ide o návrhy na doplnenie dokazovania týkajúce sa skutku posúdeného ako trestný čin vydierania, resp. aj vo vzťahu k námietke o nevykonaní dôkazov všeobecne svedčiacich v prospech obvineného; námietka týkajúca sa hodnotenia vykonaných dôkazov je z hľadiska dôvodov dovolania irelevantná.

Základným negatívnym faktorom pre zábery sledované dovolateľom však je samotný legálny dôvod vyjadrený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. Tento je možné použiť len ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť. Vychádzajúc z tejto procesnej úpravy dovolací súd skúma len to, či súdmi nižších stupňov zistený skutkový stav veci bol správne právne kvalifikovaný, teda či skutok napĺňa znaky skutkovej podstaty daného trestného činu, resp. či nedošlo k porušeniu iných ustanovení hmotnoprávneho charakteru (napr. či neexistujú dôvody vylučujúce protiprávnosť skutku, zánik trestnosti etc.) Aj pri takom prípadnom pozitívnom zistení dovolací súd však musí ešte skúmať, či také porušenie zákona vôbec zásadne ovplyvňuje postavenie obvineného (§ 371 ods. 4 Tr. por.).

V rozhodovanej veci dovolacie námietky obvineného R. R. majú len jeden zásadný znak – tvrdí sa, že súdy nedostatočne či nesprávne zistili skutkový stav veci. Tieto však

dovolací súd neskúma, vychádzajúc z prezumpcie, že v doterajšom konaní skutkový stav bol zistený správne a úplne; podmienka dovolania vyjadrená v ustanovení § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. teda v rozhodovanej veci nebola naplnená.

Dovolateľ zároveň tvrdil, že splnením podmienky stanovenej v uvedenom zákonom ustanovení bolo porušené aj jeho právo na obhajobu (§ 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.), teda že mu nebolo umožnené vykonávať obhajobu spôsobom, ktorého sa domáhal. Základ tejto právnej konštrukcie dovolania je však len v zistení, že sú splnené jeho podmienky podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., čo nebolo rezultované; dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. je preto len odvodený, bez jasných znakov relevantnosti jeho samostatnej existencie.“

Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sa zaoberal námietkami sťažovateľa, v súlade s procesným postupom upraveným v Trestnom poriadku na neverejnom zasadnutí preskúmal, či spĺňajú dôvody dovolania, ktoré uviedol sťažovateľ a ktorými je dovolací súd viazaný (§ 385 Trestného poriadku), a dospel k záveru, že sťažovateľ namieta nedostatočné zistenie a nesprávne vyhodnotenie skutkového stavu, ktoré však dovolací súd nemôže skúmať [§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku].

Právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru sa (v plnom rozsahu) vzťahuje predovšetkým na konanie prvostupňových súdov v trestných veciach. Hoci čl. 6 dohovoru výslovne nepriznáva právo na podanie opravného prostriedku v trestných veciach (priznáva ho čl. 2 Protokolu č. 7 k dohovoru), z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že sa vzťahuje aj na odvolacie konania a aj na kasačné konanie, avšak spôsob a rozsah, v ktorom sa uplatňujú práva v ňom uvedené, závisí od povahy a druhu takýchto konaní, prípadne aj od špecifických okolností každého konkrétneho prípadu [rozhodnutie ESLP vo veciach Delcourt zo 17. januára 1979, § 26, Pakelli z 25. apríla 1983, § 29, Pretto a ďalší z 8. decembra 1983, § 23, Axen z 8. decembra 1983, § 27]. Právu na odvolanie tak, ako ho zaručuje čl. 2 Protokolu č. 7 k dohovoru, vyhovuje aj kasačná sťažnosť, na podklade ktorej môže súd preskúmať len právne otázky, nie však skutkový stav zistený v prvostupňovom súdnom konaní

(rozhodnutie ESLP vo veciach Pesti a Frodl v. Rakúsko z 18. januára 2000, Loewenguth v. Francúzsko z 30. mája 2000).

Podľa judikatúry ESLP ustanovenie čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru nevyžaduje predvolanie a výsluch každého svedka, ktorého navrhla obhajoba. Ako o tom svedčia slová „za rovnakých podmienok“, je jeho základným cieľom úplná rovnosť zbraní; s touto výhradou ponecháva príslušným vnútroštátnym orgánom starostlivosť o to, aby posúdili, či treba vykonať navrhnutý dôkaz (napr. rozsudok Engel a iní v. Holansko z 8. júna 1976, § 91). Dôkazy musia byť spravidla vykonané pred obvineným na verejnom pojednávaní za účelom ich kontradiktórneho prerokovania, ale použitie výpovedí z prípravného vyšetrovania sa samo osebe neprieči čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru pod podmienkou, že boli rešpektované práva obhajoby; tieto spravidla vyžadujú poskytnúť obvinenému primeranú a dostatočnú možnosť popierať usvedčujúcu výpoveď a vypočúvať svedka buď v čase výpovede, alebo neskôr (napr. rozsudok Saidi v. Francúzsko z 20. septembra 1993, § 43). Pojem svedok v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru sa vzťahuje aj na spoluobvineného (Luca v. Taliansko z 27. februára 2001, § 41).

ESLP vo svojej judikatúre uvádza, že požiadavka uvedená v čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru je špecifickým aspektom práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. ESLP nepatrí nahradiť hodnotenie dôkazov vykonané vnútroštátnymi súdmi svojím vlastným hodnotením, jeho úloha spočíva v tom, aby skúmal, či posudzované konanie ako celok vrátane spôsobu vykonania dôkazov bolo vykonané spravodlivo (rozsudok Edwards v. Veľká Británia zo 16. decembra 1992, § 33, 34).

Ústavný súd sa preto zaoberal posúdením, či závery najvyššieho súdu, ku ktorým dospel pri skúmaní existencie a opodstatnenosti sťažovateľom uvedených dovolacích dôvodov, nie sú v rozpore s priebehom a výsledkom trestného konania z hľadiska záruk, ktoré pre sťažovateľa vyplývajú z čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru.

Sťažovateľ v sťažnosti (ani v dovolaní a v odvolaní) nenamietal, že nemal v trestnom konaní pred okresným súdom možnosť klásť otázky obžalovaným a svedkom, že nemal

možnosť sa k ich výpovediam vyjadriť ani že jeho odsúdenie je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané kontradiktórne pri rešpektovaní práv obhajoby tak, ako mu to vyplýva z práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru. V sťažnosti neuviedol, že navrhoval predvolanie a vypočutie v súdnom konaní nevypočutých svedkov, ktorých okresný súd zamietol. Nesúhlasí však s tým, ako okresný súd hodnotil vykonané dôkazy a jeho skutkové zistenia považoval za nedostatočné, preto sa podaním odvolania domáhal zrušenia prvostupňového rozsudku a vrátenia veci okresnému súdu na nové prerokovanie a rozhodnutie. Krajský súd sa v odvolacom konaní zaoberal námietkami týkajúcimi sa nesprávneho hodnotenia dôkazov a nedostatočného zistenia skutkového stavu a v uznesení sp. zn. 2 To 268/05 z 26. januára 2006, ktorým odvolanie sťažovateľa zamietol, uviedol, prečo sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu.

Sťažovateľove námietky sa týkajú rozsahu dokazovania vykonaného v trestnom konaní a rozsahu prieskumnej právomoci dovolacieho súdu. Z právnej úpravy dovolacieho konania podľa Trestného poriadku vyplýva, že najvyšší súd nemôže opätovne preskúmavať skutkový stav zistený prvostupňovým súdom alebo doplnený odvolacím súdom. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva právna úprava opravného konania, v ktorom súd preskúma len právne otázky, nie je v rozpore s dohovorom. Ústavný súd posúdil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 2/2006 z 28. marca 2007 z hľadiska sťažovateľových námietok a dospel k názoru, že závery dovolacieho súdu nie sú v rozpore s priebehom trestného konania vedeného proti sťažovateľovi, a teda jeho námietky nie sú v príčinnej súvislosti s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru tak, ako sa uplatňuje v dovolacom konaní, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Správnosť skutkových zistení, ku ktorým dospel prvostupňový súd, bol oprávnený preskúmať krajský súd na podklade riadneho opravného prostriedku. Rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 2 To 268/05 z 26. januára 2006, ktorým odvolanie zamietol, bolo sťažovateľovi doručené pred tým, ako sa obrátil s dovolaním na najvyšší súd. V prípade sťažovateľa však dovolanie vzhľadom na absenciu zákonných dovolacích dôvodov nie je možné považovať za účinný právny prostriedok v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Sťažnosť

ústavnému súdu podal na poštovú prepravu 4. októbra 2007, teda po uplynutí dvojmesačnej lehoty počítanej od doručenia rozhodnutia krajského súdu o odvolaní podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 2 To 268/05 z 26. januára 2006, odmietol ako podanú oneskorene.

Pretože ústavný súd odmietol sťažnosť v celom rozsahu, nezaoberal sa už ďalšími nárokmi sťažovateľa uplatnenými v petite jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2007